

Силабус навчальної дисципліни
«Семантико-функціональні характеристики словникового складу французької мови»

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціалізація	035.051 Романські мови і літератури (переклад включно), перша - іспанська
Освітньо-професійна програма	Іспанська мова і література, друга іноземна мова, переклад
Статус дисципліни	Вибіркова дисципліна
Мова навчання	Французька
Семестр	V
Кількість кредитів ЄКТС	3
Форма підсумкового контролю	Залік
Викладач	Лемешко Л.С., кандидат філол. наук, доцент кафедри іспанської та французької філології КНЛУ.
Анотація навчальної дисципліни	<p>Під час вивчення курсу формуються основи системних теоретико-методологічних і практичних знань у галузі семантики та лексикології. Відбувається засвоєння студентами знань про основні наукові поняття семантики та лексикології; її зв'язок з іншими дисциплінами; систематизується інформація про типи значення слова, етимологічний склад французької мови, шляхи збагачення словникового складу, лексико-семантичні зв'язки слів.</p> <p>Важливе місце у викладанні даної дисципліни відводиться тому, щоб навчити студентів пояснювати механізми семантичної деривації значення, спираючись на відповідні моделі; характеризувати семантичну структуру лексем та фразеологічних одиниць з урахуванням їхніх прямих та переносних значень, етимології, аналізувати тексти, застосовуючи набуті теоретичні знання.</p> <p>Описуються і систематизуються продуктивні семантичні моделі у сучасній французькій мові, пояснюються причини активізації мовних механізмів і явищ, що призводять до змін у словниковому складі французької мови. Досліджуються особливості розвитку лексичної системи французької мови з точки зору діючих семантичних механізмів. Вивчаються найбільш продуктивні способи семантичних змін у сучасній французькій мові, такі як метафоризація, метонімізація і евфемізація, аналізуються процеси звуження і розширення значення, семантичний зсув, поліпшення</p>

і погіршення значення. Доводиться своєрідність нових семантичних значень, які вже давно відомі в мові, але, під впливом нових мовних явищ, а також різних екстралінгвістичних чинників, оновлюють своє значення, переходячи з колишніх тематичних груп у нові, змінюючи при цьому лексичну сполучуваність, конотативний зміст і, нерідко, експресивне забарвлення. Вибіркова дисципліна складається з одного тематичного модуля «Види семантичних та лексикологічних змін у словниковому складі французької мови».

Зміст модуля розкривається у процесі вивчення десяти відповідних тем: 1. Семантика як наука, термінологічний апарат семантики, основні напрямки розвитку семантики та методи наукових досліджень у семантиці. 2. Слово, значення, поняття. Типи лексичного значення слова, семантична структура слова та її розвиток. 3. Основні моделі семантичних змін у сучасній французькій лексиці з точки зору діахронії та синхронії. 4. Метафоризація як базова модель семантичних змін. 5. Метонімізація значення лексичних одиниць; типи метонімічного переносу. 6. Інші типи лексико-семантичних змін, що призводять до звуження / розширення значення лексеми, семантичного зсуву, поліпшення або погіршення значення. 7. Явище полісемії як результат лексико-семантичних змін у значенні слів. 8. Семантична структура багатозначного слова. 9. Семантика тропів і стилістичних фігур. 10. Визначення продуктивних моделей семантичних змін, спираючись на аналіз словникового запасу французької мови.

Підсумковою формою оцінювання результатів вивчення нормативної дисципліни є *залік*.

Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)

4 кредитів ЄКТС; 90 год., у тому числі:		
	Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	–	–
семінарські заняття	–	–
практичні заняття	30 год	–
консультації	–	–
самостійна робота	60 год	–

Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни «Семантико-функціональні характеристики словникового складу французької мови» студенти повинні

Знати:

- граматику, лексику і фонетику іспанської мови (як першої іноземної) на рівні B2 (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання).
- граматику, лексику і фонетику французької мови (як другої іноземної) на рівні B1 (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання).
- предметну область семасіологічних студій і розуміти основні моделі семантичних змін
- предметну область лексикологічних студій і розуміти сферу професійної діяльності.
- засади та поняття лінгвокраїнознавства.

Вміти:

- спілкуватися іноземними мовами як усно, так і письмово;
- абстрактно мислити, аналізувати, синтезувати, зокрема узагальнювати та систематизувати;
- аналізувати лексико-семантичні механізми, що призводять до появи нових значень в існуючих лексичних одиницях.

Володіти елементарними навичками:

- граматики, лексики і фонетики французької мови на рівнях B2 (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Le Cadre européen commun de référence pour les langues – Apprendre, Enseigner, Évaluer (CECRL));

	<ul style="list-style-type: none"> – використання інформаційних і комунікаційних технологій, інноваційних методів; – здатність бути критичним і самокритичним; – застосування знання на практиці. – працювати в команді та автономно. <p><i>Успішне опанування курсів Друга іноземна мова (французька), Практична граматики другої іноземної мови, Лексикологія першої іноземної мови.</i></p>
<p>Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета)</p>	<p>Метою вибіркової дисципліни «Семантико-функціональні характеристики словникового складу французької мови» є допомогти студентам як майбутнім філологам, перекладачам, викладачам французької мови в закладах середньої та вищої освіти засвоїти основні поняття семантики як мовознавчої дисципліни, яка має тісні зв'язки з іншими лінгвістичними дисциплінами, а також поповнити свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності у сфері своєї майбутньої спеціальності.</p> <p>Викладання вибіркової навчальної дисципліни «Семантико-функціональні характеристики словникового складу французької мови» має на меті формування та поглиблення таких знань, вмінь та навичок студентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміння та адекватне вживання метамовного інструментарію, що пов'язаний з вченням про лексико-семантичне значення слова; - проведення лексико-семантичного аналізу, а також синтезу мовних змін з огляду на розвиток суспільства, розуміння процесу взаємодії соціальних та мовних факторів, утворення нових терміносистем у результаті розвитку науки й техніки; - здійснення лінгвістично грамотної інтерпретації, зокрема лексико-стилістичних засобів, та глибокого осмислення текстів, що вивчаються; - використання знань із семантики / семасіології у самостійних наукових дослідженнях; - застосування набутих знань у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, наукові публікації) у галузі сучасних лінгвістичних студій.
<p>Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)</p>	
<p>Курс спрямований на розвиток у студентів таких <i>загальних компетентностей</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовуючи різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. – здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. – здатність бути критичним і самокритичним. – здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. – здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. – уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. – здатність працювати в команді та автономно. – здатність спілкуватися іноземною мовою. – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. <p>У процесі засвоєння дисципліни формуються такі фахові компетентності (згідно з ОП «Іспанська мова і література, друга іноземна мова, переклад»):</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. 	

- здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- здатність використовувати системні знання мови для аналізу та синтезу ідей, застосовувати системні знання сучасних філологічних і перекладознавчих студій в професійній діяльності.
- здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди іспанської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
- здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати іспанську, другу іноземну мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв’язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- володіння граматикою, лексикою і фонетикою другої іноземної мови на рівні B2 (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання).
- володіння експресивними, емоційними, логічними засобами іспанської мови, другої іноземної мови та української для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації в усній та писемній формах.
- усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іспанською і другою іноземною мовами.
- здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- продуктивно працювати самостійно або у команді, розуміти і поважати різновид та мультикультурність, забезпечуючи, таким чином, соціальну взаємодію та залучення до здорового способу життя.

Чому можна навчитися (результати навчання з дисципліни)

- Знати базові поняття граматики французької мови.
- Розрізняти семасіологічний та ономасіологічний підходи до вивчення граматики.
- Вміти визначати прямі і непрямі мовленнєві акти. Розуміти специфіку їх перекладу.
- Вміти відбирати певні мовні і мовленнєві засоби (фонетичні, морфо-граматичні, лексичні, стилістичні, синтаксичні, прагматичні), які є оптимальними при перекладі;
- Правильно висловлювати думку, використовувати базові знання про порівняльну прагматику французької та української мов. Мати уявлення про лінгвопсихологію.
- Ефективно і компетентно брати участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії) в галузі художнього текстотворення
- Самостійно вміти виконувати аналіз речення в рамках комплексного лінгвістичного аналізу; коментувати наявність або відсутність супровідної конотативної інформації.
- Самостійно застосовувати конструктивно-планувальні, комунікативно-навчаючі, організаційні, розвиваючо-виховні та дослідницькі компетентності протягом всього життя та брати участь у наукових семінарах, конференціях, наукових гуртках, дискусіях.

Навчальна логістика (тематичний план)

Модуль 1						
Види семантичних та лексикологічних змін у словниковому складі французькій мові						
1.	Семантика як наука, термінологічний апарат семантики, основні напрямки розвитку семантики та методи наукових досліджень у семантиці.	9	3	-	6	

2.	Семантична структура слова та її розвиток. Слово, значення, поняття. Типи лексичного значення та семантичної структури слова. Семантичні зміни.	9	3	-	6
3.	Основні моделі семантичних змін у сучасній французькій лексиці з точки зору діяхронії та синхронії.	9	3	-	6
4.	Метафоризація як базова модель семантичних змін.	9	3	-	6
5.	Метонімізація значення лексичних одиниць; типи метонімічного переносу. Явище полісемії як результат лексико-семантичних змін у значенні слів.	9	3	-	6
6.	Інші типи лексико-семантичних змін, що призводять до звуження / розширення значення лексеми, семантичного зсуву, поліпшення або погіршення значення.	9	3	-	6
7.	Явище полісемії як результат лексико-семантичних змін у значенні слів.	9	3	-	6
8.	Семантична структура багатозначного слова.	9	3	-	6
9.	Семантика тропів і стилістичних фігур	9	3	-	6
10.	Визначення продуктивних моделей семантичних змін, спираючись на аналіз словникового запасу французької мови	9	3	-	6
	Усього годин за модулем:	90	30	-	60

Система оцінювання результатів навчання

– **семестрове оцінювання:**

- 1) *письмовий контроль на заняттях у вигляді відповіді на одне конкретне запитання (у формі тезисів або тестів);*
- 2) *усне опитування;*
- 3) *тестові методи перевірки;*

– **підсумкове оцінювання:** залік

– **умови допуску до семестрового заліку:**

- 1) *виконання МКР з дисципліни;*
- 2) *відпрацювання пропущених занять.*

8.2. Організація навчання

Атестація здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем з дисципліни за вибором **«Семантико-функціональні характеристики словникового складу французької мови»**: – V семестр (листопад) поточного навчального року.

Контроль результатів навчання з дисципліни за вибором **«Семантико-функціональні характеристики словникового складу французької мови»** здійснюється у формі *вхідного, поточного, модульного та підсумкового (семестрового) контролю*. Механізм і критерії оцінювання оприлюднюються кафедрою іспанської та французької філології на своєму сайті та інформаційному стенді та доводяться до відома студентів першого (бакалаврського) рівня здобуття вищої освіти до початку навчального року.

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань студентів і слугує орієнтиром в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом оцінюється *аудиторна, самостійна робота* та інші види навчальної діяльності студента. Поточний контроль проводиться на кожному лекційному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на лекційних заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів *навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота)* здійснюється у чотирибальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування практичних занять позначаються «0».

У разі невиконання студентом завдань *аудиторної та самостійної роботи* без поважних причин (таких, що підтверджуються офіційними документами), він отримує «нуль» (0) балів. У випадку наявності зазначених офіційних документів, студент, за письмовою згодою декана факультету та викладача, має право на відпрацювання аудиторної та самостійної роботи.

Модульний контроль з вибіркової дисципліни «Семантико-функціональні характеристики словникового складу французької мови» є написання студентами модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»).

У разі відсутності студента на МКР без поважних причин (таких, що підтверджуються офіційними документами), він отримує «нуль» (0) балів. У випадку наявності зазначених офіційних документів, студент, за письмовою згодою декана факультету та викладача, має право написати МКР в індивідуальному порядку.

Навчальна дисципліна закінчується *заліком*, тому оцінки трансформуються в рейтинговий бал за МКР у такий спосіб:

«відмінно» – 20 балів;

«добре» – 16 балів;

«задовільно» – 12 балів;

«незадовільно» – 8 балів.

Неявка на МКР – 0 балів.

Оцінювання на заліку здійснюється за чотирибальною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік («зараховано / не зараховано»), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з навчальної дисципліни 60 і вище, отримують оцінку «зараховано» і відповідну оцінку у шкалі ЄКТС без складання заліку. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче,

складають залік.

Якщо студент на заліку отримав підсумкову оцінку з дисципліни за чотирибальною шкалою «не зараховано», то, крім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59** і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік «зараховано», а в шкалі ЄКТС – E та бал **60**. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «не зараховано», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «не зараховано» у чотирибальній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

«Зараховано» ставиться, якщо продемонстровано: задовільні знання у викладі програмного матеріалу з вживанням відповідної термінології і лексики та наведенням відповідних прикладів; припускаються мовні помилки, які не спотворюють основний зміст відповіді; враховуються семантична та лексична насиченість відповіді, її фонетична та граматична правильність, повнота викладення проблеми, уміння грамотно виразити свої думки із заданої теми.

«Не зараховано» ставиться, якщо виявлено: незнання програмного матеріалу і невміння виразити свої думки із запропонованого питання; незадовільні уміння і навички практичного застосування вивченого лексичного та граматичного матеріалу; значні мовні помилки, що спотворюють зміст відповіді.

Шкала відповідності оцінок

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за чотирибальною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

Політика курсу

Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Здобувачі вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Якщо студенти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми терміни відпрацювання пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра іспанської та французької філології і доводить до відома студентів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Під час роботи над письмовими роботами не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема: ● використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; ● використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів; ● видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту; ● несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми); ● фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; ● посилання на джерела, які не використовувалися у роботі, ● залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.

Рекомендована література

Основна:

1. Kerbrat-Orecchioni C. (1979). De la sémantique lexicale à la sémantique de l'énonciation. – Lyon.
2. Maingueneau D. (1996). Les termes clés de l'analyse du discours. – Paris : Le

Seuil, coll. « Mémo ».

3. Желязкова В.В. Семантика: Теорія и практика: навчально-методичний посібник. Миколаїв, 2018.
4. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика : Учебник. 5-е изд. М. : ВАМ, 2016.
5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава : Довкілля. К., 2008.
6. Смуцинська І.В. Французька лексикологія : [навч. посіб.]. К. : Видав. дім Дмитра Бураго, 2015.

Додаткова

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. М. : Изд-во иностр. лит., 1955.
2. Лексикология французского языка: учеб.-методич. комплекс / [сост. В.С. Истомин]. Гродно : ГрГУ, 2008.
3. Brunet S. Les mots de la fin du siècle. P. : Edition Berlin, 1996.
4. Lehmann A., Martin-Berthet F. Introduction à la lexicologie. Sémantique et la morphologie. P. : Nathan, 2000.
5. Mortureux M.F. La lexicologie entre langue et discours. P. : Armand-Colin, 2001.
6. Picoche J. Précis de lexicologie française. L'étude et l'enseignement du vocabulaire. P. : Nathan, 1992.
7. Polická A. Initiation à la lexicologie française. Brno : Masarikova univerzita, 2014.
8. Le Robert pour tous. Dictionnaire de la langue française/ [sous la direction de M. Durand]. P. : Dictionnaire Le Robert, 2008.
9. Walter H. Le français dans tous les sens. P. : Poche, 1996

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Centre national des ressources textuelles et lexicales. URL: <http://www.cnrtl.fr/etymologie>
2. Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage [sous la direction de O. Ducrot, T. Todorov]. URL: <https://monoskop.org/images/5/5b/>
3. Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage / [sous la direction de J. Dubois]. URL: <https://archive.org/details/DictionnaireDeLinguistiqueDubois/page/n11>
4. Dictionnaire des synonymes. URL: <http://www.dictionnaire-synonymes.com/>
5. Dictionnaire historique de la langue française / [sous la direction d'A. Rey]. P. : Dictionnaire Le Robert, 2010.
6. La loi Toubon. URL: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte>
7. Larousse. Dictionnaire de français. URL: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>.
8. Le Robert. Dictionnaire de la langue française. URL: <https://www.lerobert.com/>
9. Dictionnaire des antonymes, contraires et opposés. URL: <http://antonyme.sensagent.com/index.html>
10. Steuckardt A. Les emprunts du français aux langues germaniques : parcours diachronique. URL: <http://www.youscribe.com/catalogue/documents/art-musique-et-cinema/autres/les-emprunts-du-francais-aux-langues-germaniques-parcours-427714>